

SZERKESZTIK:
Dr. HUBAY KÁROLY, KESZLER JÓZSEF, SCHÜTZ MIKSA.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.
Évenként 20 ív zeneműlékkel; több arckép- és képzőművészeti melléklettel.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Váci-utca 3. sz.

TARTALOM.

IRODALOM: IRMEI FERENCZ: *Mese a varrógépről.*
— REINER FERENCZ: *A Grillparzer-díj nyertese.*
Wildenbruch Ernő. — Irodalmi hírek.
ZENE: SCHÜTZ MIKSA: *Zenészet szemle.* — POHL
RICHÁRD: *Hamis hallás és hamis éneklés.* —
A. P.: *Párisi levél.* — Zenészet hírek.
SZÍNHÁZ: Színházi hírek.
KÉPZŐMŰVÉSZET: HEKSCH SÁNDOR F.: *A bécsi
műegylet tárlata.* — Képzőművészeti hírek.
ZENEMELLÉKLET: *Árva leány...* — (A »Csókon
szertett völgyégy» legkedveltebb dala). Szerzette
SERLY LAJOS.

MESE A VARRÓGÉPRŐL.

Írta: Kiss József. Baditz Ottó rajzaival. Budapest, Dobrosszky
és Franke kiadása.

E szép mese a varrógépről oly költői mű,
mely alkalmat szolgáltat annak föl-
vetésére, a mit a költészet actualitá-
sának lehet nevezni. Mert hallottuk
már ugyan a sajtóban azon kérdést, miért
nem tudják magukat költőink irányozni, miért
nem tudnak a közönség körében nagyobb
érdeklődést kelteni. De hogy annak mi a
tulajdonképeni oka, a tehetségek selejtes
volta-e, vagy talán a kontaktus hiánya a
publikummal, vagy valami megfejtelten trans-
cendentalis ok, — kevéssé igyekeztek fűrészni.
Mert azon föltevésre, hogy a költészet kora
lejár, hogy a gőzgép, az utilitarismus, az
anyagi gondok kiirtják az ideált, nem hoz-
hatni fel semmi bizonyítékot. Macaulay ugyan
azt állítja, hogy a cultura növekvésével ki-
alszik a költészet világa. De mikor láttak az
idők nagyobb és szívhezszerűbb költőket, mint
ezen nyakra-főre haladó, utilitaris század?
Nagyobb költő-e Homer Byronnál, Góthénél?
Igenis, a költészet hangot, eszmét vál-
toztat, de maga halhatatlan. Byron Kainja ép
ugy kifejezte a lét bajait, melyeknek öntuda-
tára jutottunk, mint Pindar a hellenek dia-
dalérméit és bájos hitregéit. S ha az ember
boldog ifjúsága a görög népben fényesebb és
gondatlanabb volt, ugy a modern ember esz-
méi tartalmasabbak, érzelmei hasonlíthatlanul
mélyebbek.

És itt eszünkbe jutnak lord Macaulay
azon vezetés szavai, melyek egy parlamenti
beszédjében található, hogy tegyük meg mi
a magunkét ugy most, mint őseink megtették
a magukét az ő idejükben. Macaulay a poli-
tikai ügyekre értette ezt, de mi a költészetre

alkalmazhatjuk. Mert minék a költészetben
újra átélni akarni azon multat, mely iránt a
jelen oly érzéketlen. Mit érdekel engem Ben-
deguz és vérszerződés a költészetben, midőn
körülem oly époszok folynak le, melyeknek
hősei kortársaim; mit Humor és Magyar Moctis-
tavi vadászata, midőn egy küzdő társadalom
közepette élek, melynek részes és érdekelt
tagja vagyok. Mit nekem a középkori hősi
ballada, midőn gyermekkoromat túléltém és
az iskola porát leráztam!

Turgeneff, Puskin nem fecsérelték volna
el tehetségeiket, ha Rurikot vagy Rettentő
Iván viselt dolgait éneklük meg? Byron a
legszebb művektől fosztja meg a költészetet,
ha elbeszélései helyett Hódító Vilmost énekl
meg.

Ime az actualitás a költészetben, melytől
a költőnek nincs joga eltérni, s ha eltér, csak
önmagát rövidíti meg, egyszersmind az iro-
dalmat.

S e megjegyzésre az előttünk fekvő mű
indított minket, mely egy oly lény sorsát tárja
fel előttünk, kit a mindennapi életből ismerünk,
kivel ismerőseink körében sokszoros alakban
találunk, ki a nyomor karjaiba dobva, a leg-
gyakrabban elbukik, erényei által némelykor
a szentekhez lesz hasonló, de a legtöbbször
sorsának áldozata, a boldogtalanság jelöltje.

Daudet Alphons regényében, a Fromont
és Rislerben egy bájos leány-alak fordul elő, ki
kézimunkájával támasza lesz családjának, szer-
ret viszszerzelelem nélkül, végül fiatalon
meghal, a nélkül, hogy erényei jutalmát csak
egy boldog óra képezte volna.

Az élet egy ily vértanujáról szól a mese,
a varrógépről. Ez Teréz, hat testvér közül a
legidősb. Anyja meghal és így a gyermekek
anyja ő lesz. Az atya mostohát hoz a házhoz,
ki a gyermekeket elhanyagolja. Ekkor Teréz
fölteszi magában, hogy elmegy a fővárosba
munkát keresni, hogy később magához vehesse
a kis gyermekeket és fölnevelhesse. Így dol-
gozat serényen egy üzletben, mikor asszonya
egyszer maga helyett elküldi egy előkelő hölgy-
hez. Saját keze izléses munkája meglepi a
delnőt és Teréz szerencséje meg van alapítva.
Ruhái keresetteké lesznek és Teréz önálló
háztartást rendezhet be magának.

Lassacsán megtelt a szoba,
Egy kis szekrény... egy nyoszolya...
Fogas... szék... asztal sorra jött,
A falra kép és függönyök,
Mind egyszerű bár és szerény,
Ő de tulajdon szerzemény!
S jött egy kis ügyes szerkezet,
A melyben lélek lüktetett,
A melyre nagyanyáink még
Elszörnnyüködtek volna tán,
Hogy bosszorkányság... nem egyéb:
Jött egy parányi varrógép!

E varrógépen eltöltött hosszas munkaidő
hozta meg a jólétet Teréz szerény lakába,
hova csakhamar befogadja kis testvéreit és
lemondva az élet minden igényéről, neveli
föl őket. És ez önfeláldozás közben veszi el
élte legbecsesebb kincseit, az ifjúságot és
szerelmet. És ily tikkasztó hangulatban fogam
meg sovárgó lelkében egy késő első szerelem,
melyben a déli nyár hevével tavasz búbjaja
egyesül, s mely meleget tart egy életre még
akkor is, ha czélt tévesztve, emlék maradna
egyedül.

Szerelme tárgya egy orvosnövendék, ki
szomszéd lakásában könyveinek és jövődö-
jének él. De egyszersmind szerelmének, mert
szereti Teréz — tizennégy éves nővérét, Mar-
gitot.

Az ifjú végre kis vagyont örököl, munka-
kört foglal el és ekkor betoppan Teréz lakába,
ki azt hiszi, hogy ő érté jó és már-már min-
den szenvedéseit jutalmazva látja, midőn az
ifjú így folytatja szavait:

»Hét hosszú éve élünk itten
A közös egy fődél alatt,
Én elmerültem könyveimben,
Őn vivott súlyos harcokat,
Ha férfi vívja, hősnék mondják,
Nőnél imádunk s hallgatunk:
Az égbe főnn angyalnak híjják,
S e földön nincs reá szavunk.
Tanuja voltam, rejte lesben,
(Különbet azt hinném — mese!)
De közeledni nem kerestem,
Bár vágyva vágytam, sohasé.
Remegve, titkos mély gyönyörrel
Bimbó nyílását lestem én,
S még gyermek volt gyermekörömmel
Hogy magamnak eljegyeztem.
Az ifjú édes fogadalmát
Beváltni jött a férfi most:
Ő szentesítse ön frigyünket,
Ő adja nekem — Margitot!...«

És Margit mint boldog feleség elhagyja
a szeretet lakát, hol Teréz visszamarad a többi
gyermekkel és erényeivel, melyeket nem méltá-
nyol sem a világ, sem a gondviselés.

Teréz egyszerű története egy fájó disso-
nantiával végződik, mely oly gyakran hangzik
fel az életben. A költő a lemondó megnyug-
váshoz vezet el hősnőjét. Philosophiája majd-
nem a szószéké, mely szerint a nemes tett
önmagában hordja jutalmát. Ama életphiloso-
phia képezi alapját, melyet Saint Beuve, Vinet-t
idézve, mindenekfölött magasztal: Elégedett-
nek lenni annyi, mint önmaga határai közt
élni, azaz vágyainkat azon határok közé szori-
tani, melyeket Isten szabott meg és pedig
azért, mivel ő szabta meg. Mi e világon mind-
nyáján, mikép madame de la Vallière, arra
vagyunk hivatva, hogy elégedettek és nem
arra, hogy jól és széles határok között legyünk;

és a megelégedés, e relatív kifejezés, igazi neve a boldogságnak. Amde e költemény azért nem tesz kevésbé pesszimistikus benyomást, bár a költő maga tartózkodó állást foglal. A nemes lélek szenvedésének ez apoteosisa egyenes utat talál a szívekbe, s így természetesnek találjuk, ha e mese, s a vele kapcsolatos erkölcsi irány csakhamar kedvelté tette e könyvet, ép azon színvonalon tartotta Kiss József renomméját, a melyre már előbbi művei által fölemelkedett.

A mi már a mese költői kidolgozását illeti, az előadás folyékonyága, a nyelv bája nem áll csekélyebb fokon, mint Kiss József jobb műveiben. Csakhogy Kiss József nyelvében az ily kifejezések is, mint pl. *élni jogot, kenyeret*, — foltot képeznek, miután ily nehézségekre nincs rászorulva. Festései megkapók, különösen ott, hol a szétzúllott házi életet, a bankárnő fényes jólétét, Teréz új otthonának berendezését írja le. És a jó leány jellemzése nem kevésbé számítható Kiss sikerei közé.

Végül csak egy megjegyzést és ez a művészi szempontra vonatkozik. Nem hiszem, hogy akadna olvasó, a ki e szép tárgyat bővebb, — hogy úgy mondjam — gazdagabb kidolgozásra nem tartaná méltónak. Teréz élete nyolcz tableauban van elénk tárva, tartalmukat mindamellott nem képezi egyéb, mint a tündérújjak szakadatlan munkája és a lemondás, de a szerelem is csak árnya a szerelemnek, nélkülözzük benne a küzdés evolúciót, melyek itt helyükön lettek volna. Vajjon oly szerelem festése, mely csak egy néma vágyból áll, mely lemond, mielőtt birt volna, vagy a bírásnak valódi hitével birt volna, elegendő-e oly költőnek, ki többre is képes, elegendő-e az olvasónak, ki az egyszerű negatívóra, lemondásra türelmetlenkedik? Avagy nem érdeklődünk-e Teréz további sorsa iránt? Épen abból, hogy ez érdeklődés föl van keltve, tehetünk szemrehányást a költőnek, hogy Teréz élettörténetét megszakította, de be nem fejezte.

Baditz Ottó gyönyörű illusztrációit külön ki kell emelnünk. A legszebbek közé tartoznak, melyeket művésztünk produkálni képes, sőt bármely francia mű díszére válnának.

IRMEI FERENCZ.

A GRILLPARZER-DÍJ NYERTESE, WILDENBRUCH ERNŐ.

»Wildenbruch oly költő, ki még nem érte el a legmagasabbat és talán nem is fogja soha elérni; de az igaz, hogy becsülettel szolgálja a műszakat. Egy méltatója így jellemezte és ha végig tekintünk Wildenbruch eddigi művein, el kell ismernünk, hogy a rövid jellemzés elég találó. Ha Wildenbruch nem is érte még el azon magaslatot, melyre törekszik, az élan tagadhatatlanul meglátszik akármely munkáján, akármely műfajban. Mert Wildenbruch sokat és sokfélét irt már, dacára hogy mint író a fiatalokhoz számítják. Mint olyan ember, ki a régi működés köréből újba ment át, nagyon természetesen mohó vágygal vetette magát a költészetre és a lelkesedés első pillanataiban elég erőt és képességet érzett magában, hogy annak egész universumát keblére ölelje. Így lett Wildenbruch nemcsak a pályakoszorozott drámaíró, hanem lyrikus, epikus és novellista is. Valóságos prozelyta-tempo. Mert tudnunk kell, hogy Wildenbruch ama Goethe-féle ellenállhatatlan »Lust zum Fabuliren« prozelytája. Feleszerelte a kardot a tollal, a gárdista sarkantyús csizmáját a kothurnoszszal és beállt Körner és Kleist Ewald közé harmadiknak sok jóakarattal, nagy ambícióval és középszerű tehetséggel. Drámái híven tükrözik vissza e vonásait. Mindig nagyot akar. Őt felvonásnál kevesebbre alig szabja darabjait, akár a germán nagy idők vetette sugaraiban sűtkérezik, akár a francia szolgaságban kesergő haza fájdalom

adja ajkaira a panasz, a boszú és visszatörles szavait. De mindezekről alább.

Lássuk csak röviden sokféle minőségében. Mint lyrikus egy kötet versben jelen meg előttünk. (*Lieder und Gesänge*. Freund u. Jäckel, Berlin 1882.) Bor, szerelem és dicsőségéről zeng, mint a világ minden lyrikusa, de bora nem hevít, szerelme nem gyönyörködtet, sem nem bódít és dicsősége nem emel fel. Miért? Mert Wildenbruch a receptio embere. Csupa befogadott gondolat, befogadott hang. Semmi új, semmi meglepő, semmi egyéni. Küzd a régi formák, nyűg ellen, melytől nem tud szabadulni. Ha terünk engedné, világosan ki lehetne mutatni, hogy ime ez a részlet Heine, ez Geibel, ez Scheffelből való, sőt ha tetszik, egy kis Matthiassont vagy Hölyt, még Kopischt és a Commersbuchot felismerhetők műveiben; de még Angliába sem rest átnyulni egy kis angol-szász balladáról. Kétségtelen, hogy Jung-Edward és Egwine angolszász illetőségűek, de Wildenbruch balladája minden más, csak ballada nem és legkevésbé angolszász ballada. Különbözik a műfajban Wildenbruch a lehető leggyengébb. Nincs meg nála a ballada forró levegője, a fascináto hang, a rohamos cselekvés és a megdöbbentő tragikum. Egyébiránt költeményeiben a gondolatok köznapiak és ha már magasabban is járnak, a mi végre néha-néha megcsik, a röghöz köti őket az a bizonyos inertia, mely a magában szép gondolatnak sem tud költői kifejezést adni.

Nem sokkal szerencsésebb Wildenbruch az eposban. Irt két »Heldenliede«-t: az egyik »Sedan«, a másik »Vionville«. Ezek a porosz-német hadsereg utolsó fegyvertényeinek glorifikálásai. Határozottan nagy erő nyilvánul mindkettőben és descriptív részükben a költő szerencsével támaszkodik a régi formákhoz. Compositiót és kivitelt bennük ne keressünk, mert végre is e két mű nem egyéb, mint a porosz Kriegersarchiv versbe szedett extractuma. A meleg hazafias hang, mely két drámájában nemes és rokonszenves, itt kevésbé chauvinisztikus és szenvedhetetlenül bőbeszédű kérkedéssé fajul, mintha véderedményben nem célozna mást, mint annak elhitéstét, hogy Campenon, Gallifet és Chanzy, mindmegannyi kismiska a porosz premier-lieutenantoknak csak legutolsója mellett is. Irónk szereti a részletezést és felosztást a leírásokban alkalmazni, de ezekben apróságos és kevésbé érdekes dolgokra terjeszti ki a Homertől tanult pragmatikát.

A drámát úgy látszik legnagyobb kedvvel műveli. Es elmondhatjuk, hogy Wildenbruch hivatott drámaíró. A pályakoszorozott »Harold« és a »Karolinger« című szomorújáték anyagát a norman, illetőleg a frank előidőkből merítette; hatalmas koncepciót és gyönyörű díkezió jellemzi e két tragédiát. Nagy, de nyers erő működik a rugókban; de darabos, szálkás anyag nem igen idomul a költő intenciói szerint; a nehézkes tárgyat költőnk nem tudja elemezni, nem tudja átelleníteni. A határozottan epikus tárgy a szomorújáték alakjába öntve nem hat. Ép úgy vagyunk velők, mint Hebbel Nibelung-drámáival. A költő a színházi szabóval collaborál és az alakok festésében az oroszlan-részt ennek engedi át. A francia invázió két szomorújátékhoz szolgáltatott neki anyagot. »Der Menonit« ismét csak igazolja azt, hogy a tárgy választásában Wildenbruchnak még nincs sem a kellő érzéke. Nem tud tragikumot teremteni. Ezt pedig nem helyettesítheti az a mystikus színezet, mely a darabon előlik. Sokkal jobb e tekintetben a »Väter und Söhne«. Ennek enyhébb és hálásabb tárgya is, alakjai önállóak, élők és markansabb jellemzésben jelennek meg, mint az előbb említett mű alakjai.

Küstrin eleste egy egész nemzet katasztrófája; és e nagy ténynyel szerencsésen van egybeolvasztva egy család megdöbbentő története. Küstrin bukása megöli a nemes Lnja királynét, porba dönti Poroszországot

és az e tények által megadott drámai keretbe illeszti be Wildenbruch az ő szomorújátékát. E keret előkészítése pedig irónk igen nagy haladását jelzi a technika terén. Növeli még a hatást a fényes dictió, mely sok helyett ódái fenségre emelkedik és a nemes páthosz, melyet gondos művészet mérsékel, úgy hogy kifejezés és gondolat mindig egy színvonalon marad, — a mit Wildenbruch egyéb költeményeiben ritkán tapasztalhatni. — Az »Opfer um Opfer« modern tárgyú. Egyszerű történet. Két nővér nemes versengése a lemondásban. Egyáltalán nem haladja felül az e fajta modern német színművek ismert minőségét. Bizonyos szűk látkör és lokális világnézet, mely e színműveket jellemzi, az érdeklődést különösen nálunk nem tudja felkelteni.

Wildenbruch igazi tehetsége a novellában nyilvánul és ha e műfajtól az átmenet a regényre sikerül, Wildenbruchra szép jövő vár. Kitűnő elbeszélő. Tárgyát, mely novelláiban mindig rendkívül érdekes, jobban tudja értékesíteni, mint a drámában. A »Franceska von Rimini« lángoló érzelem, nagy képzelő tehetség és megfigyelő erő műve, melyet befejezésében művészi kézzel terel a költő a megrázó tragikum medrébe. A rendkívüli erő a »Vor den Schranken« című elbeszélésben sem hiányzik, melynek még az kis »odeur Pitaval« sem árthat, melyet akarva nem akarva szintén el kell fogadnunk. »Brunhild«-ot is a vonzó előadás és a helyzetek sajtóságos és szokatlan volta teszi érdekessé. De valódi gyöngy a »Meister von Tanagra«, mely méltán sorakozik a klasszikus tárgyú regények legjobbjai mellé. Szép tanulmány eredménye. A művészet örökké derült levegője ömlik el a gyönyörű kis elbeszélésben, mely üdítő, mint a Helikon forrásából merített ital és édes, mint kitharóni nymphák dala. Bóotia költői ege kékelve mosolyg alá benne az örökké szép görög művészetre, melynek apotheozisát írta meg Wildenbruch e kis elbeszélésben. A szép és nemes a legszebb akkordban ölelkezik e műben a költészet agjára alatt. A szép és nemes e költészetnek végcélja. Ezt juttatja a költő mindenütt győzelemre és nem lát semmit, mi banális és alant jár. A szép és nemes képezi eszményét, csak az ezek után való törekvésben, ezek elérésében lehet az ember nagy költő. Talán ezt tartotta szem előtt a bécsi akadémia is, midőn Wildenbruch kezébe tette le a nagynevű »Altmeister« díját.

REINER FERENCZ.

IRODALMI HIREK.

— A MAGY. TUD. AKADÉMIA e hó 28-án tartott üléseben, mely PAULER Tivadar elnöke alatt tartott meg, TANÁRKI Gedeon mondott emlékbeszédet MOLNÁR Aladár lev. tag fölött. FRANKÓI főtítár folyó ügyeket terjesztett elő. Első sorban bemutatja az akadémiaának vagyonállásáról 1883. év végén s az 1884-ik költségvetésről szóló jelentést. Ezután egy elkésett pályamunkáról tett jelentést. Az összes ülés elfogadta a pályaművet, miután az elkésésnek nem a szerző, hanem a posta az oka. — Gaál Ernő budapesti ügyvéd Csokonay V. Mihály összes kéziratait örökölve, azokat megőrzés végett az akadémiaának ajánlja fel. Az ülés köszönettel és éljenzéssel fogadta a szép ajánlatot. — A következő tárgy igen élénk eszmecserére adott alkalmat. A főtítár ugyanis felolvasta KOHUT Sándor nagyváradi főrabbi levelét, melyben ez anyagi támogatást kér az általa szerkesztett *Talmud-szótár* kiadása tárgyában. A levélhez mellékelve volt a szótár III. kötete, mely legközelebb került ki a sajtó alól. — ELNÖK azt hiszi, hogy az ügy véleményadás végett az I. osztályhoz tétessék át. — BALLAGI Mór megjegyzi, hogy az I. osztály ebben az ügyben már adott véleményt akkor, midőn Kohut első ízben folyamodott segélyért. A vélemény az volt, hogy Kohut munkája igen

becses s díszére válik az irodalomnak. A segélyezés akkor azért maradt el, mert az akadémia pénzügyei ezt nem engedték meg. Nézete tehát az, hogy az összes ülés határozaton közvetlenül a segélyezés kérdésében. PAULER Gyula elleni a segélyezést, mert a szótár csak héber nyelven van írva. Egyébiránt pedig az akadémia munka, mely nem tartozik az akadémiahoz. HUNFALVY Pál figyelemzetei Pauler Gyulát, hogy Kohut munkája tisztán nyelvészeti s egy mákszemnyi köze sincs a theológiához. Ő is nagy becses bír munkát lát a szótárban s ha a bécsi és párisi akadémiaik segélyezik, annál inkább kell a segélyhez a magyar akadémianak járulnia, mert szerzője magyar ember. Egyébként megjegyzi, hogy az akadémia már török munkákat is adott ki, nem vét tehát cizéja ellen, ha ezt is segélyezi. THALY Kálmán azt mondja, hogy segélyezék Kohut művét a szerző gazdag hitsorsosai. Az akadémia csak magyar nyelven írott munkák kiadását segélyezheti. Ellenzi még azt is, hogy az ügy véleményadás végett az I. osztálynak kiadassék. Elnök szavazás alá bocsátja a kérdést, vajjon kiadassék-e az ügy véleményadás végett az osztálynak vagy egyszerűen ad acta tétessék? A többség elfogadta az indítványt, hogy az ügy kiadassék az I. osztálynak. — Végül jelenti a főtítkárr, hogy az akadémia nagy gyűlései június 3-án kezdődnek, az ünnepélyes közülés pedig június 8-án lesz. Ezzel az ülés véget ért.

— A KISFALUDY-TÁRSASÁG szerdai ülésében BEÖTHY Zsolt titkár azon jelentése után, hogy immár a Molière-fordítás tökéletes, s azt Szász Károly Molière-könyve fogja betézní, Bartók Lajos olvasott fel egy verset, székfoglalóképen. — Ezután ABRÁNYI Kornél olvasott föl egy részletet *»A feltékeny orvos»* című vígjátékából, mely Teleki-díjat nyert; a fölolvastól zajosan és hosszasan megtapsolták. — Szász Károly három verset olvasott gróf Zichy Gézától, címük: *»Varázslak»*, *»Dale s »Levél»*. E három verset is zajosan megtapsolták. — Végül ugyancsak tetszéssel fogadták P. Szathmáry Károlynak *»Rege a Tündérr királyról»* című költeményét.

— A PETŐFI-TÁRSASÁG vasárnap délután az írók és művészek társasága helyiségében rendkívüli ülést tartott, melynek egyedüli tárgyát az orsz. magyar dalár-egyesület ig. választmányá elnökségének a Petőfi-társaság elnökségéhez intézett azon kérelme képezte, hogy a királyhimnus szövegkölteményére hirdetett második pályázatra beérkezett 123 mű megbírálását vállalja el. A társaság e gyűlése, melyben Komócsy József elnökölt, egyhangú határozattal elvállalta a bírálói tisztelet s pályabírákult Komócsy József elnökléte alatt ABRÁNYI Emil, Kis József, SZANA Tamás és VÁRADY Antal tagokat választotta meg, kik e tisztelet el is fogadták. A bíráló bizottság február hó 3-án fogja együttes ülését tartani. A bírálók által kiválasztandó legkiválóbb költeményeket a társaság elnöksége aztán átteendő az orsz. m. daláregyesület elnökségéhez s fel fogja azt kérni, hogy az általa felkérendő zeneművészekkel együtt a nemzeti zenede helyiségében a társaság bírálóival együtt közös ülést tartson, mely aztán a pályázat sorsa felett véglegesen dönteni lesz hivatva. A 133 pályamű jelgél lapunk f. hó 20-iki számában voltak közölve.

— PETŐFI azon költeményeit, melyek az Athenaeum által rendezett legújabb diszkiadásban először láttak napvilágot, Bodenstedt az általa szerkesztett berlini »Rundschau«-ban kiadta Pollacek J. fordításában.

— VÖRÖSMARY MIHÁLY művei új teljes kiadásban fognak megjelenni Mehner Vilmosnál, ki a kiadási jogot Vörösmarty örökösaitól szerezte meg, mint hírlík husz évi időtartamra, s kétféle kiadást kezdeményez: egy diszkiadás s egy népieset. Mindkettő teljes lesz, és az eddigi gyűjteményekbe föl nem vett adalékokkal gazdagítatik. A kiadás feletti

felügyeletet Gyulai Pál vállalta el; ez biztosítékot nyújt az iránt, hogy a kiadás minden tekintetben még a legszigorúbb igényeknek is meg fog felelni. Az első füzetek márcziusban jelennek meg.

— HEINE HENRIK emlékiratai a *»Gartenlaube»* című német újságban fognak megjelenni. A szerződést tegnapelőtt írták alá Párisban Viehweg könyvkereskedő, mint a »Hofmann és Campe« czég képviselője, Julia ur, mint Heine örökösének képviselője és Körner Pál az említett újság kiadója. A kéziratért birtokosa 16,000 frankot kért, de később megelégedett 10,000-rel. A kéziratnak 128 lapja van, mindazonáltal 1-től 147-ig van számozva; a 6-tól 31-ig számozott lapokat állítólag a rokonok kitépték s megsemmisítették. A »Figaro« szerint az emlékiratok nem satirikus tartalmúak, hanem inkább Heine »Reisebilder«-jeire, vagy Goethe »Wahrheit und Dichtung«-jára emlékeztetnek. Más forrás szerint a kézirat az említett terjedelemmel sem bír; összesen vagy három ivre terjed és Heine ifjúkorának és első szerelmének történetét tartalmazza. A kézirat eddigi birtokosa, Julia Henrik francia író birtokában ezenkívül még 1,150 levél van, melyeket 1826 óta mások intéztek Heinehez. Ezeket a leveleket Julia már Heine halála óta bírja és elzárva tartotta. Nem rég elhozta Párisba oly czélből, hogy mint autogramokat értékesítse és ekkor vette csak észre, hogy e levelek, melyek közt van sok igen terjedelmes is, igen becses anyagot tartalmaznak. E levelekben, melyeket Heine Párisban családjá tagjaitól kapott, el van mondva, hogy mi történt a család körében, mikép ítélték egymásról a családtagok; vannak politikai tanácsok Varnahgentől, közlések a berlini viszonyokról, a német irodalomról és hírlapokról, berlini, szt.-pétervári, londoni értesítések, melyekből igen gazdag és hiteles adatokat lehet meríteni Heine életrajzához.

ZENÉSZETI SZEMLE.

A zenekedvelők egylete e hét folyamán adott hangversenyében két nagyobb karművel, MENDELSSOHN »Walpurgis-éj« című balladája és HAENDEL »100-ik zsoltár«-ával lépett fel a vígadó nagy termében. Mind a két mű számot tesz hangverseny-krónikánkban. A »Walpurgis-éj« egy évtized óta nem jelent meg a műsoron; ily nagy kezekben és egy ilyen művészi erő közreműködésével pedig, minő NEY Dávid, egyáltalán nem hallottuk még Budapesten. Mendelssohn-nak eme világszerte ismeretes balladájával is úgy vagyunk, mint a néhány héttel előbb hallott Haydn-féle oratoriummai; mind a kettőről joggal állíthatjuk, hogy hangverseny-közönségünk fiatalabb generációja előtt jóformán újdonság és így előadása teljesen indokolt. Azok pedig, kik e művet régóta ismerik és becsülik, örömmel tapasztalták, hogy a hosszú időközben mitsem vesztett régi üdőségéből, pezsgő életerejéből, nemes magatartásából.

A »Walpurgis-éj« előkelő állást foglal el Mendelssohn művei között. Korai ifjúsága óta foglalkozott azon eszmével, hogy GOETHE balladáját, »Die erste Walpurgisnacht« megsemmisítse. Olaszországi útja, mely anyai zenealkotást értelt meg a fiatal zeneköltő keblében, meghozta a »Walpurgis-éj« első, azóta ismételve lényegesen átalakított változatát. »Nagyon is melegen volt bélelve púzonokkal és az énekhangok szinte kopottaknak tetszetek« írja maga a szerző. Az érett felgőgés és a mesterre valló nemes mérsékeltég meg is

látszanak a harmadik végleges szerkezeten, melyben a halhatatlan mű előttünk fekszik. A »Walpurgis-éj« költői szövege a zenei feldolgozásban némileg módosult, a mennyiben a zenemű formája arányosabb felosztást igényelt a magánénekesek és a kar között. Ezt megkövetelte a hatásos zenei szerkezet is. Míg Goethe költeményében a magánénekesek túlyomók, a kar inkább másodrendű szerepet visz, addig Mendelssohn-nál az énekar képezi a zenemű alapját s adja meg a *jellegét*. Kiváló előnye ezen feldolgozásnak abban áll, hogy az egész ez által hasonlíthatlanul nagyobb drámai elevenséget nyer, mint az az eredeti költeménynél mutatkozik.

Nem lehet szándékunk oly általánosan ismert műnek, mint a »Walpurgis-éj«-nek taglalásába bocsátkozni, annak egyes szépségeit egy oly olvasóköz számára újból felfedezni, mely azokat bizonyára már élvezte s ép oly lelkesedéssel fogadta az imént való előadásánál, mint e sorok írója, ki nem állja bevallani, hogy az utóbbi három esztendőben hallott *opera*-újdonságokat — még azokat sem véve ki, melyekben Wiltné ragyogtatta fényes művészetét — szívesen adná cserébe a »Walpurgis-éjszaká«-ért. Fenséges egyszerűség, kristályszerű tisztaság vonul végig a magasztos költeményben, báj és erő honol benne és a legszebb *eurythmia*, mely a bevégeztet műalkotás ismerve. Mily nemes lendület szármal e felkiáltásban: »Ujul a tavasz!« (»Es lacht der Mai!«). A kürtök és *fagott*-ok hozzák legelőször halk hangon, majd határozottabban, élénkebb intonációval, végül győzedelmes ujjongásban csatlakozik hozzájuk az összes énekar a gyönyörű, ellenállhatatlan hatással felfelé szálló figurával! A hangfestésnek örökbecsű mesterművét birjuk e műben. Az ellenpontozat soha bájosabb, csábítóbb alakban nem jelentkezett, mint a *druidák* eme karában: »Vertheilt euch hier«. De művészeti szempontból kétségkívül a következő kar (»Kommt mit Gabeln, kommt mit Zacken«) a legjelentősebb. Ez a tulajdonképeni »Walpurgis-éj« a maga szörnyetegeivel, rémes látványival, pokoli teremtetésével. Nehezen állunk ellent a kísértésnek, hogy Mendelssohnnak e remek műjével szembe állítsuk az újabb, ugynevezett modern felfogású zeneszerzők idevágó zeneszerzeményeit; hogy csak egyet említsünk: BORRO »Mefistofel«-jében előforduló »Walpurgis-éjszaká«-jával. Amott a biztos, mesteri kéz, mely a kifejezést egész a vadságig tudja fokozni, a nélkül, hogy a művészi mértéket csak legkevésbé is túllépne, emitt a kicsapongó, fegyelmezetlen képtelenség örvongése, mely meztelen rútságában csak visszataszító hatással lehet. Nem folytatjuk tovább sem a párhuzamot, mely messzire vezetne, sem az elősorolást, melyet feleslegesnek tartunk. Csak egyet jegyzünk meg a Walpurgis-éj előadása alkalmából. Korunk fiatal óriásai és zenebölcsői — kik, hála Istennek, legújában fel-tűnő módon kezdenek egymásután lelépni a szószékről — közös megállapodás folytán Mendelssohnt végképen detronizálták volt. A WAGNER-iskolát, helyesebben mondva Wagner irányát vakon követőket illeti meg az érdem, hogy ama példátlan gyűlöletes modorukkal, melylyel Mendelssohn zenéjét mindig és mindenütt gyalázták, maguk hivaták fel a resensust és maguk provokálták a gondolkozó, itéletképes zenevilág eldöntését, mely azzal régen megállapodásra jutott.

A »Walpurgis-éj« előadásával a zenekedvelők egylete újból bebizonyította, hogy feladatának mindinkább meg tud és meg is akar felelni. A karok, kivált az oly számos ízben kipróbált női kar, remekeltek: BELLOVICVS Imrénének, a páratlan buzgósgú karmesternek dicséretére legyen mondva! NEY Dávid fenséges barytonja uralkodott a hatalmas karok felett, mint az orgona hangja hatotta át az óriási termet. ROTHHAUSER Teréz kisasszony szép készultséggel, kellemes, lágy

hanggal és bátor magatartással énekelte az alt-sólot. A biztos hangvétél és a rendkívül tiszta intonatio ugyanazon jeles énekmesterre vallanak, kinek a zenekedvelők egylete, de a budapesti zeneélet is oly sok köszönettel tartozik, hogy e helyen ismételve is kifejezést adunk annak.

HAENDEL »100. zsoltár«-át helyesen szemelte ki az egylet vezetője, hogy az énekarokat egy nem túlnéhéz, polyphonicus stílusban tartott művel ismertesse meg, s azzal előkészítse a tagokat ama nagy feladatra, mely jövőre vár rájuk. A legközelebbi hangversenyben ugyanis Brahms »Requiem«-jét szándékoznak előadni.

Nevezetes újdonságot nyújtott nekünk a hangversenyben HEGYESI Lajos ur, a florenci vonós-négyesnek kitűnő gondnokajászoja, ki ezuttal mint solista lépett fel VOLKMANNSZONKA-gangversenyében. Kíváncsian vártuk ez előadást, mert e hangverseny jóformán ismeretlen zenemű, alig játszották valahol és a hírneves gondonka-virtuózok — így DAVIDOFF is, kivel itélte alkalmával beszéltünk e tárgyról — bizonyos tartózkodással nyilatkoznak a műről. Az egy tételből álló hangverseny nemes, mélabús hangulatú motívummal indul meg egyszerre, minden bevezetés nélkül és ezt szépen fűzi tovább, a nélkül azonban, hogy illő — a hangverseny megszokott formájához mért — befejezésre jutna. HEGYESI ur a számos nehézségei miatt hálátlannak hírdet hangversenyt meglepő könnyűséggel és mély érzéssel adta elő. Hangvétéle egy-két helyen nem volt egészen tiszta, de a ki ismeri a gondonka természetét, mely a legfelsőbb régiókban sokkal kényesebb, mint a hegedű, az ilyen apró »átlágás«-okat nem fogja vétésegeknek minősíteni.

A NEMZETI SZÍNHÁZ OPERÁJÁBAN e héten ismét próbaelőadás volt. ÁBRÁNYI-WEIN Margit asszony fiatal énekesnő lépett fel a »Fekete Domínó«-ban mint *Angela*. Ha énekművészetének számos megnyerő tulajdonságait mérlegeljük, úgy bizonyára meg lehetünk elégedve azon első kísérlettel; rokonszenves hang, finom zenei érzék, mintaszerű kiejtés, kedves, ügyes játék. Mindehhez csak egy hiányzott, de ez már lényeges dolog: az, hogy a nézőtérben is eleget halljanak abból a hangból. Ugy tetszik nekünk, hogy ez idő szerint még e hang nem elég csengő arra, hogy színpadon kellő hatást tenne. Mindenesetre kár volt próbául épen a »Fekete domínó«-t választani, mely kevésbé illik Ábrányiné gyöngéd hangjához, mint más, inkább lyricus jellegű szerepek. Ohajtanók, hogy a fiatal művésznő még egyszer tegyen kísérletet egy más, természetének és hajlamának jobban megfelelő szerepben, mert nem szeretnénk lemondani arról, hogy kétségbevonhatatlan tehetségének operánkban hasznát vegyük.

A NEMZETI SZÍNHÁZ operaszemélyzete jövő évre egészen új statust fog felmutatni. Nem kevesebb mint három énekesnő hagyja el legközelebb az intézetet: BEHRNÉ-NITTINGER Irma, BERMANN Stefánia és SPÁNYI Irma; HAJÓS Zsigmond is megvált opera-közönségünkétől, melynek kevés örömet szerzett. Új tagokul említik REICH Irma kisasszonyt, a prágai cseh nemzeti színház énekesnőjét, ki tavál nálunk vendégszerepelt, — a cseh műtörténelem lapjain *Rechova* név alatt ragyog — és BROULIK Ferencz tenoristát, ki jelenleg a bécsi operában pazarolja a magas C-ket. Ez a cseh invasio kétségkívül hivatva van az ősszel megnyíló új operaház nemzetközi jellegét nemcsak *ad oculos*, hanem *ad aures* is demonstrálni. Különbön értesülésünk szerint az új operaházban szabad lesz német nyelven is énekelni, mivel az e tekintetben fennálló tilalom csak a nemzeti színházra érvényes és az új házra mint *királyi* dalszínházra, nem terjed ki.

SCHÜTZ MIKSA.

HAMIS HALLÁS ÉS HAMIS ÉNEKLÉS.

POHL RICHÁRD-TÓL.

BUFFON állítása szerint a »hamis hallás« onnét ered, hogy a két fül nem egyaránt érzékeny a hang hatása iránt. Ez a tény annyira megczáfóthatatlan, hogy mindenki maga magán teheti meg a kísérletet. Nem kell ahhoz egyéb, mint tisztán hangzó hangvilla. Erősen meg kell ütni a villát, hogy huzamosabb legyen rezgése, és előbb a bal, majd a jobb fülhez kell tartani, és az eredmény többnyire az lesz, hogy a bal fül kissé magasabban hallja a hangot, mint a jobb. Némely esetben előfordul az ellenkező eset is, de csak igen ritkán az, hogy mind a két fül tökéletesen ugyanazt a hangot hallja.

Ha ez a különbség szűk határok közt marad, akkor nem igen hat zavarólag, mert a mi egész mérsékelt (»temperált«) hangrendszerünkél fogva fülünk tiszta hangolást nem is szokhatott meg. Hallani kell egyszer egy nem mérsékelt, akustikailag tiszta skálát 21 léptével, hol *cis* és *des*, *dis* és *es* stb. különböző hangok, mert különböző rezgésszámúak, és akkor lehet csak észrevenni, mily tisztátlan hangokhoz kellett a fülnek szoknia, mióta a zongora mérsékelt skálája uralkodó. Zenekarban csak a vonós hangszereknek van megadva az abszolút tiszta hangzás lehetősége, de hogy nem mindig fognak rajtuk egyforma tisztasággal, arról unisonójuknál lehet legkönnyebben tapasztalatot szerezni.

Igy bizonyos távolságból hallva, a különböző hangok egy közepes hangérzetet adnak. De hibás hallászervek néha olyannyira fokozzák a két fül hangérzeteinek különbségét, hogy a tiszta hallás lehetetlenné válik, a zene meghallgatása kinnal jár, körülbelül mint ha a hangszerek egy része félhanggal magasabban játszanék, mint a többi. Ily szerencsétlen ember volt többek közt az öreg *Pixis*, ki utolsó éveiben nem látogathatott hangversenyt vagy operát, mert a magassági különbség két fülében több, mint egy negyedhangnyi volt.

Ez ugyan csak rendkívül ritka eset, de kisebb fokban e jelenség gyakoribb lehet, mint az illetők maguk gondolják. — Énekesnél a tisztátlan intonatio forrása első sorban a hamis hangképzés, különösen a lélekzés hamis alkalmazása (mert nagyon erős légáram feljebb viszi az énekes hangját, úgy, mint a fuvóhangszerét). De ha különben helyesen képzett, tehetséges énekes nem képes (kivált zenekaral) abszolút tisztasággal énekelni, akkor mégis meg kellene vizsgálni, hogy a hiya gégeje helyett nem hallásszervében rejlik-e. Általában nem ártana minden kezdő énekest füleire nézve megvizsgálni oly módon, hogy a rezgő hangvillát váltakozva mindegyik füléhez tartják és »az *a*-ját« kéri.

Ismeretes adoma, hogy *Rietz* Gyula a lípcei színházban egy énekesnőtől gunyosan »az *Ön a*-ját« kérte, mert következetesen magasan énekel. Meglehet, hogy ez az énekesnő sohasem tanult helyesen énekelni; de az is meglehet, hogy szegényke azért énekel magasan, mert *magasabban hallott*.

Innét a tévedés ebben és sok más esetben.

PÁRISI LEVÉL.

(MASSENET új operája: »Manon«.)

— január 26.

Mindig így van ez itt: egy, két, három vagy négy hétig tetszhalottak a színházak, nem adnak hangot, nem vesznek lélekzetet; egyszerre azután, egy szép napon, megerednek valamennyien, halomszámra rakják ki újdonságaikat, és a kétségbeesett kritikus nem tudja, hova dugja fejét. Csak röviden akarom megemlíteni, hogy a »*Théâtre Italien*« mitsem vesztett vonzerejéből, hogy az előkelő abonnens-közönség szívesen hallgatja meg a *Puritánok* előadá-

sát; hogy az *Opéra-populaire*-ben újra színrehozták a *Traviatát*, *Devriès-Derivins* asszony, kinek tehetsége és embonpoint-je kétségbevonhatatlan, végül, hogy Lecoq új operette-je »*Oiseau bleu*« semmivel sem fogja növelni szerzőjének úgy is eléggé ismert hírnevét és miután ekként az apróbb ügyeket elintézték, áttérek a voltaképeni eseményhez, MASSENET új operájához, melyet szerzői jónak találtak ezen rövidke címzéssel előadni, hogy »*Manon*«; pedig minden ember tudja, hogy ez nem egyéb, mint »*Manon Lescaut*«-nak rövidítése.

A mű néhány megjegyzésre ad okot, melyek úgy a szöveg, mint a zene szerzőit illetik. Mindenek előtt felmerül a kérdés, miért hívják a darabot röviden csak *Manon*-nak? Ha klasszikus, általánosan ismert művet könyvből a színpadra ültetnek át a szerzők, miért csonkítják meg a címet, főleg, midőn ez a cím rövid, egyszerű, csak két névből álló? Különbön ez nem lényeges dolog. Sokkal komolyabb bajnak tartjuk, hogy átalakították, eltorzították a mesterművet, hogy a jellemeket meghamisították, hogy az alaponast megváltoztatták, és műveket aztán eredetileg mutatták be. Az új *Manon* örökösösen sir, panaszkodik, melancholizál; *Des Grieux* becsületes ember, a ki a világról sem csalna játékközben s egész őszintén háborodik fel, mert igazságtalanul gyanúsítják; aztán szerzők meg hagyják halni (*Manont*) az amerikai utazás előtt, útközben *Havre* felé, valóban időelőtti halállal mulik ki. De hisz mindezt így nem ismerhetjük el *Manon Lescaut*-nak és a tisztelendő *abbé Prévost*-nak nincs többé semmi köze vele. Azt mondják majd a szerzők, hogy képtelenség volna színre hozni *Manont* és a *chevalier*-t azon alakban, melyet *Prévost* adott nekik, mert így elfogadhatók ugyan olvasásra szánt elbeszélésben, de sehogy sem valók színműbe, melyben rögtön folynak egymásból cselekvények, melyben tilos minden magyarázgatás; hisz így törhetetlenül rúttak, visszatetszők lettek volna! — Mindez igaz, de minek kapnak fel egy ily anyagot? Mi szükség volt *Prévost* alakjait előfogni s kivételni őket saját természetükből? S végre, ha már megvolt a darab olyan, a milyen, miért nem nevezték szerző uramék hőseiket *Pierre* és *Faustine*-nek vagy előkelőbben *Fules* és *Charlotte*-nak? Hisz ugyanebben az *Opéra-Comique*-ben adtak egy »*Pál és Virginia*« című dalművet, melyben *Virginia* meg nem hal és mely a szerelmi pár házasságával végződik! Nem badarság-ez? Ime most újra egy eset, hogy tipikus művet szabnak át, melyet a világegyetem ösmere, mely jóformán történelmivé vált! Ilyen átdolgozásnál szabad változtatni a részletekben, a mennyire színpadi szempontokból kívánatos, ez kétségtelen, de ép oly bizonyos, hogy senkinek sincsen művészeti joga más munkájával kénye-kedve szerint elbánni és benne az esztetikai egyensúlyt felfüggeszteni. Hová jutnánk különben? A néző nem tudja, mi kedvetleníti őt el, a drámai hiányok-e — mert kidolgozott epikai tárgyból ritkán készül sikerült színmű — vagy az ismeretes regény tárgyának elferdítése; csak annyit érez, hogy nem tud érdeklődni, mert nem egységes művel áll szemben.

Áttérve a zeneszerzőre, ismét néhány elvi természetű észrevételem van műve ellen, melynek sajátos és érdekes voltát, valamint némely megvesztegető szépségű részlettel jességgel elismerem. A zeneművészetnek bizonyos új apostolai megegyeztek utolsó időben, hogy dalműben nem szabad többé előfordulnia annak, a mit azelőtt nagy-egygyűien *aria*-nak neveztek. Az új tan szerint drámai zeneszerző, hogy ha e nevet méltán akarja viselni, kezdje mondókáját a nyitány első hangjával és meg ne álljon, de még lélekzetet se vegyen addig, míg a függöny az utolsó felvonás után le nem gördült, csak azután állapodhat meg és tehet pontot; az

egyed felvonások végén legeslegfeljebb pontos vesszőt szabad tennie. Ha a nézőnek útközben eláll lélekzete, ha nem kap engedélyt egy pillanatra sem leülni, bármennyire fáradt is ki, ha egyre kergetik is, mindez az ő baja; jegyezze meg, hogy ma nem azért megy színházba az ember, hogy mulasson, — már ha zenéről van szó — hanem azért, hogy ott a zeneszerzőt hatalmába ejtse, felelősség nélkül s tekintet nélkül fizikai erejének és szellemi felfogásának határára. E miatt MASSENET, ki az új vallás követőinek hit-szabályait tiszteletben akarta tartani, olyan egy partitúrát írt, mely kezdettől végig nem egyébként, mint sokszorosan félbeszakított *dialog*, melyet néha csak beszélnek, de a melynek még ebben az esetben is zenekísérete van. Nem is ez a kíséret bánt engem, mert ez gyakran bámulatra méltó, hanem az örökös párbeszéd, mely egy pillanatnyi nyugalmat sem enged nekünk. Meg sem kell mondanom, hogy az egész műben árnyékát sem találni valami dalnak, románcznak vagy bármily nevezetű dallamnak; de még azonfelül semmi néven nevezendő *ensemble* sem fordul elő. Mikor két személy van együtt a színpadon, a mi *Manon* és *Desgrieux*-vel gyakran esik meg, a zeneszerző megmarad párbeszéd-alakjánál, le nem ereszkedik még egy duo írására sem. Ha nem ketten, hanem négyen találnak fel lépni, ugyancsak őrzikdedik quartette vete-medni, inkább négy személyre ír jelenetet. Csak nagynehezen enged meg magának — és nekünk is egy *kart* időről időre. Ki az ördögbe fog két hangot egyidejűleg alkalmazni! Ez túlságosan elhúyt és zeneellenes dolog.

Megvalljam-e? én nekem mindez kissé gyerekesnek tetszik. Hisz utóvégre, ha valakinek a vig dalmú genre-je sehogy sem tetszik, úgy az a valaki ne írjon ilyet, ennél nincs egyszerűbb dolog! Konstatálom ezennel, hogy a szerzők műveket egyébként, mint »vig dalmú«-nek nem minősíthetik. Hát akkor miért nem tartják meg ennek alakját, miért tesznek változásokat nemcsak bizonyos részletekben, a mi tetszésükre van bízva, hanem a művészeti szerkezetben is? Nem tudom, mit gondol mindezekről a közönség. Nyilván kissé consternálva volt az első előadás estéjén, bármennyire rokonszenvezett is a szerzővel. Meg fogja-e szokni az új alakot, melyet rá akarnak erőszakolni? Erre *Manon* jövődöbéli sikerei vagy ezeknek hiánya fognak majd válaszolni.

Miután túlestem ezeken az elmélkedéseken, melyek, úgy képzelem, némileg jogosultak, a világért sem mulasztanám el annak a kijelentését, hogy *Manon* partitúrája lap-számra tartalmaz szépségeket, gyönyörű, üde epizódokat. Mindamellett azt vélem észrevenni, hogy a zeneszerző inspirációja néha rövidebb a szokottnál. Lehet különben, hogy ez saját-ságos eljárásával van összefüggésben, mely nem engedi meg neki, hogy tökéletesen kifejtse egy *csmét* — nem merem elnevezni *motívum*-nak, mert ezt a kifejezést korunk zenészei talán sértésnek vennék. Mindenesetre idézni fogok egyet-mást azon — hogy is mondjam — *jelenetek* közül, melyeket leg-sikerültebbeknek tartok: az első jelenetben az utazók karéneke, mely igen saját-ságos, mozgásteli; az a kaczerkódó kis zenei phrazis, melyet a három grisetta az erkélyen mond el, *Lescant* szép cantilène-je: *Regardez-moi bien dans les yeux*, melyet nagy modora és szép dallamos lengése tüntetnek ki, s melyet majdnem áriának lehetne elnevezni; és a párbeszéd *Manon* s *Desgrieux* közt, mely előkészíti a befejező *ensemble*-t. A második felvonás kedves elejétől végig; a levél olvasása, a négyes jelenet, melynek nyíltsága figyelemreméltó, *Manon* elragadó monologja: *Adieu, notre petit table*; s *Desgrieux*-é: *En fermant les yeux*...», melyen mélyen ható báj és vágyódás ömlik el, megannyi kiváló részlet. Még rá-utalok a harmadik felvonásban *Manon* szemre-hányására: *N'est-ce plus ma main, que*

cette main presse?» és a negyedikben a *keringő*-re, melyet *Manon* énekel az ének-kar kísérete mellett és a melyet a közönség sűrű tapsaira ismételt is. Annyira gyönyörködtek a hallgatók ebben a valóságos áriában, melynek helyes kezdete, közepe s vége van, hogy szinte tomboltak örömeikben. Igazán kedves, elbájoló egy dal, melynek saját-ságos jellegét ad az a körülmény, hogy elejétől végig a hegedűknek legmagasabb hangjaitól van kísérvé *százharmad*cs ütemen át!

Mindent összevéve, a *première*-nek élénk sikere volt, tiz hasonló előadás biztosítva van. E szerint külföldön is, bizonyos feltételek alatt, MASSENET új műve érdeklődést, méltó figyelmet fog kelteni. A ki az itteni viszonyokat ismeri, annak főleglegés bizonygatnom, hogy a színházhozatal lehető legmondosabb volt. *Talazac*, ki néha talán kissé nehézkes, mégis sok tehetséggel és bensőséggel énekelte *Desgrieux* szerepét, azt hiszem, a szokottnál nagyobb hévvel játszott. *Heilbronn* k. a. elég jó *Manon* szerepében, de a mi jó, az jobb is lehetne. *Tasquin* pompás *Lescant*-nak egyenruhájában. *Grivot* nagyon mulattató vén sovárgót ad és *Cobalet* igen méltóságos, mint *Desgrieux* gróf. A többi szerep nem létezik. Zene- és ének-kar legjobb minőségűek, dekoratívok és jelmezek igen csinosak, a ballet gyarló, tessék ebből összbenyomást alkotni!

A. P.

Mai számunkhoz csatolva veszik tisztelt olvasóink a »Harmonia« 1884. évfolyamának **harmadik zeneműléletét**, a »*Csokon szerzett válogatás*« című énekes színmű egyik kedvelt dalát. SZIGETI József ezen darabja a népszínházban folyton nagy tetszéssel adatik, mi főleg PÁLMAJ Ilka érdeme, ki a főszerepet és annak változó alakjait bájjal személyesíti. A zenét SERLY Lajos népszínházi karnagy írta s a kivított sikerrel újra bebizonyítja, hogy a könnyű zene egyik leghivatottabb művelője nálunk. Az egész füzet, mely 9 dalt tartalmaz, megjelent és kapható a »Harmonia« zeneműkereskedésben. Ára 1 fjt 50 kr.

ZENÉSZETI HIREK.

~ JÓKAI MÓR és STRAUSS JÁNOS ÚJ OPERÁJA. Azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy egy bizonyára élénk érdeket keltő, kiváló jelentőségű művészeti eseményt hozhatunk t. olvasóink tudomására. Mint teljesen megbízható forrásból értesülünk, koszorús költőnk JÓKAI MÓR egy operaszöveget fejezett be, melyhez STRAUSS JÁNOS írja a zenét. Az opera címe: »*A cigány-báró*«, Mária Terézia korában játszik és történelmi háttérrel bír; párbeszéd (próza) váltakoznak benne rimes versszakokkal és a vig dalműnek megfelelő formában van tartva. A szöveg teljesen kész van, a zenéből is egynehány szám meg van már és hozzáértők, kik e részletekkel megismerkedtek, nem győzik eléggé dicsérni. Az új opera eredetileg a bécsi *záradni* színháznak volt szánva; azonban a bécsi udvari opera intendánsa, *Hofmann* báró, értesülvén a dologról, becsületbeli kötelességnek tartotta, hogy oly mű, mely létrehozását Ausztria-Magyarország két legnagyobb tehetségének köszöni, az ország *első* színpadján jelenjék meg először. Jókai ehhez beleegyezését is adta, azon határozott kikötés mellett, hogy az új opera *egyidejűleg* adassék elő a *bécsi* és a *budapesti* királyi opera-színházban, amott természetesen *német* fordításban, minálunk pedig *magyar* szöveggel. Strauss János legközelebb meg fogja látogatni Jókait, hogy a zenei kidolgozás részleteit vele megbeszélje.

~ AZ ORSZ. DALÁRSZÖVEGÉSEK által kitűzött férfinégyes-pályázat alkalmával beérkezett pályaművek megbírárlására felkért bizottság tegnap tartotta ülését dísztermében. Jelen voltak *Erkel Ferencz*, *Huber Károly*, *Bar-tay Ede*, *Zimay László* és *Abrányi Kornél*.

A beérkezett pályaművek közül, száma nézve huszonegy, többen abszolút becsületeknek találattak. Hogy melyeknek adassék a díj, arra nézve nem tudott megegyezni a jury, annál kevésbbé, miután az egyik bíráló Engeszer Mátyás nem volt jelen. A jury tehát a központi választmányának adja át a legjobb pályaműveket határozathozatal céljából.

~ PEROTTI GYULA, operánk első tenoristája, mint biztos forrásból értesülünk, szintén megváltik a nemzeti színházról. Az igazgatóság ugyanis levélben tudakozódott nála, hogy hajlandó volna-e 10,000 fitnyi kárpótlásért szerződésétől, mely még öt évig tart, elállani. Perotti ur az ajánlatot elfogadta és folyó évi április végén elhagyja a nemzeti színházat.

~ A »ZALAMEAI BIRÓ«-t tehát bírjuk már az operában is. Mint a brüsseli Schott czég szívességéből táviratilag értesülünk, csütörtökön, január hó 31-én adták elő az *anversi* kir. színházban BENJAMIN GODARD új operáját »*Pedro de Zalamea*«; szövegét írták Léonce DETROYAT és Armand SILVESTRE. Magáról az előadásról, melyet a szerző személyesen vezérelt, jövő számunkban hozunk részletes tudósítást.

SZÍNHÁZI HIREK.

= A NEMZETI SZÍNHÁZBAN pénteken adták elő ifj. ABRÁNYI KORNÉL új színművét, melynek címe: »*Olga*«. A darab eléggé tetszett; a közönség a szerzőt minden felvonás után viharos tapsokkal többször is hívta. Jövő számunkban bővebben fogunk szólni a genialis író ez új művéről; ez alkalommal csak annyit jegyzünk meg, hogy e darab sikere sokkal határozottabb és jelentékenyebb lehetett volna, ha az előadásra kellő gondot fordítanak.

= A NEMZETI SZÍNHÁZBAN — az operától való megváltás után — évenként 200 előadás fog tartatni és pedig a nyári évadban 85, a téliében 175. — A művészeti személyzet 24 férfi és 20 nőtagból lesz összeállítva, ezeket kiegészíti 4 kezdőszínész és színésznő. A betöltendő szerepkörök a következők lesznek: FÉRFIAK: *Első* tragikai hős, társalgási hős, drámai jellemszínész, vigjátéki jellemszínész, drámai szerelmes színész, vigjátéki szerelmes színész (bonvivant), drámai apaszínész, vigjátéki apaszínész, komikus. *Második* tragikai hős, társalgási hős, drámai jellemszínész, vigjátéki jellemszínész, szerelmes alakokra, 4 apróbb szerepekre. NŐK: *Első* tragikai hősnő, drámai hősnő, társalgási drámai szerelmes, vigjátéki szerelmes, vigjátéki jellem, drámai anya és vigjátéki anyaszínésznő. Ezenkívül még 12 segéd, illetve másodrendű színésznő. Megemlítjük még, hogy a nemzeti színház igazgatósága elvül tűzte ki az idegen nyelvű művek szerzőivel vagy fordítóival egy kötni alkut, hogy műveiket a vidéki magyar színtársulatok ingyen vagy igen potom áron kaphassák meg.

= A NÉPSZÍNHÁZBAN vasárnap Szigligeti régi népszínművét »*A csikós*«-t adták elő. Az előadásnak különös érdekessége kölcsonzótt az, hogy Rózsi szerepében a távollevő Blaha Lujza asszonyt kitűnő operetteénekesnőnk, HÉGYI ARANKA kisasszony helyettesítette, ki e szép szerepben nagy sikert aratott. Természetesen, egyszerűen játszott, dalait érzéssel énekelte; előadása minden tekintetben művészi volt. A közönség gyakori és viharos tapsokkal nyilvánította iránta elismerését. Az öreg csikós szerepében egy fiatal vidéki színész, KÖVESI Gyula úr lépett fel és ügyes, használható színésznek bizonyult. Felfogása jó,

technikája haladott, csak hangja tűnt fel kissé fogatékosnak. — BLAHA LUTJA asszony is visszaérkezett vendégszerepléséről a fővárosba és már föl is lépett a »*Tempefői*«-ben, mely szép művet a közönség napról napra jobban megszeret és »*Turi Borsa*«-ban. A diva — mint mindig, úgy most is elragadta a közönséget: minden dalát szünni nem akaró taps kísérte. — A »*Kék Feri*« (*Francois les bas bleus*) első előadását a népszínházban elhalasztották. A darab teljesen elő van készítve, s bármikor elő lehet adni, de »*Rip van Winkle*« rendkívüli sikere nemcsak fölöslegessé, de lehetetlenné is teszi egy új operette színrekerítését. *Rip* eddigi előadásai ugyanazon eredményt mutatják fel, mint a »*Cornelli harangok*« első előadásai és az igazgatóság »*Kék Feri*«-vel, melytől szintén nagy sikert vár, nem akar *Rip*-nek konkurencziát csinálni.

— VIDOR PÁL abból az alkalomból, hogy a »*Rip van Winkle*« czimszerepét oly remekül személyesíti, egy érdekes ajándékot kapott. Liphay Pál ur lepté meg ma Jeffersonnak, a híres amerikai színművésznek két acélmetszetű arcképpel *Rip* szerepében. Az egyik kép az álom előtt, a másik pedig husz év múlva tünteti fel *Rip*-Jefferson. Amerikában a »*Rip van Winkle*« mint dráma került színre 1872-ben, s Jefferson alkotta meg akkor a czimszerepét.

— HEGYI ARANKA k. a., a népszínház kiváló tagja, a jövő héten Kolozsvárt fog ötször fellépni. Valószínűleg kétszer »*Lili*«-ben, egyszer-egyszer »*Sárga csikó*«-ban »*Csikós*«-ban, »*Boccaccio*«-ban vagy »*Üdvöskő*«-ben.

— CSIKY GERGELY új háromfelvonásos társadalmi színművének címe: »*Buborékok*«. Mint hírlik, az ősz folyamában fog színre kerülni a nemzeti színházban.

— PÁLMAI ILKA kiírt pályázatára nézve a következőket teszi közzé: »Több oldalról hozzám érkezett kérdésekre kijelentem, hogy az általam hirdett pályázat *határideje 1884. április 15.* A pályaművek nevemre a népszínházhoz küldendők. PÁLMAI ILKA. — A művésznőről még azt a hirt is olvassuk, hogy Bécsből meghívást kapott, hogy ott egy márczius 12-én rendezendő nemzetközi hangversenyben vegyen részt. A művész nő elfogadta a meghívást és ama hangversenyben cigányzene kíséret mellett magyar népdalokat fog énekelni.

— A BUDAI SZINI BIZOTTSÁGNA hár szerint a kormány a maga részéről br. PRÓNAY belügyi államtitkárt, a nemzeti színház pedig PAULAY drámai igazgatót fogja kiküldeni. Nincs kizárva, hogy a nyilvános pályázatot mellőzik, s meghívják valamely vidéki igazgatót a színházak átvételére. A közgyűlés ezt el is fogadta. A budai színházhoz — mint hírlik — nem szándékoznak sok elsőrendű erőt gyűjteni, hanem arra fektetik a súlyt, hogy a nemzeti színház művészei minél gyakoribb vendégszereplés útján töltsék be a főszerepeket a drámákban.

— ALMÁSI TIHAMÉR kis vígjátéka, a »*Két év múltán*«-t a bécsi népszínházban elő fogják adni SCHNITZER fordításában.

— VESZPRÉMBŐL írják: Sággy Zsigmond színtársulata f. hó 24-én tartotta az utolsó búcsu-előadást. A »*Koldus diák*«-ot adta elő. A hálás közönség egészen megtöltte a színházat s jól is mulatott. Két hónapon át volt itt a társulat, s a közönség kezdettől fogva mindvégig melegen pártfogolta. Innen Pápára ment, hol holnap kezdi meg az előadásokat.

— KOLOSVÁROTI Berczik Árpád »*Nézd meg az anyját*« című vígjátéka nagy sikert aratott. A darab hatását legjobban bizonyították a tele házak, melyek előtt az egymásután háromszor előadott. Az előadás is kitűnő volt.

— UNGVÁRTI mult vasárnap alakult meg a választmány, mely az *állandó színház* léte-

sítését tűzte ki czélul. A választmány elhatározta, hogy a várostól telket fog kérni a létesítendő színháznak.

— SZEGEDRŐL írják: Egy fiatal költőnek, a ki egyttal egyik legkiválóbb tagja is színtársulatunknak, SOMLÓ Sándornak »*Sirius*« című ötfelvonásos tragédiája adatott elő szombaton. Az akadémia harmadévi pályázatán CSIKY »*Theodori*«-ja mellett elismerést aratott darab tisztességes sikert vívott ki színpadunkon. Szerkezete ugyan nincs erős kézzel megalkotva, de szép nyelve, gördülékeny versei, ideális légköre hatással voltak a közönségre. A darab külső kiállítására Nagy Vincze színiigazgató nagy gondot fordított. HUNYADI Margit, NAGY Iboylka szerepeiket kitűnően adták. Előbbi egy koszorút is kapott megjelenésekor. SZIRMAI Siriusa, MOLNÁR Antal Nérója tanulmányra mutat. S általában az összes szereplők azon voltak, hogy kedvelt színésztársuknak darabja, mely a hazaszeretet, nagyraevágás és szerelem konfliktusait tárgyalja, mennél nagyobb sikert arasson. Szerzőt minden felvonás után többször kihívták. E siker után ítélve, valószínű, hogy Somló tragédiája még többször is színre kerül.

— DEBRECZENBŐL a Jókai-pár e hó 26-án utazott el. Búcsuzásukra a pályaudvaron nagyszámú díszes közönség jelent meg. Az ünnepek délelőtt a főiskolát látogatták meg, később fogadták a nőegyesület és Fröbel-gyermekkert tisztelgését. Karczagon ismét lelkes tüntetéssel fogadták őket. — A pályaház fellobogzott udvarán a város uri osztálya, az ifjúság s az ipartársulat tagjai foglaltak helyet. D. u. 2 órakor robotogt be a vonat, melyet éljenvihar üdvözölt; a cigányok a Rákóczy-indulót játszották. Ezután az ünnepeleknak babérszörüt nyújtották át üdvözlő beszédek kíséretében. Jókait s nejét a szíves fogadtatás láthatólag meghatotta, s meleg szavakkal mondták köszönetet. A vonat egy negyed óráig állt, melynek elteltével Jókaiék, kezét szorítva a legközelebb állókkal, felültek szalonkocsijukba, s viharos éljenzés közt távoztak.

— SZABADKÁN Mosonyi Jakab társulata a napokban előadta RÓZSAÁGI Antalnak a »*Közvetítő*« című drámáját, szép sikerrel. Közlebb Hegyi Aranka k. a. fog ott vendégszerepelni hat estén.

— BUKOVICS, a bécsi Stadttheater igazgatója, színeskedésének 25 éves jubileumát ünnepli. A bécsi burgszínház, opera és a Concordia író-egylet küldöttségei tiszteltek a jeles művésznél; esütörtökön a Stadttheaterben az igazgató tiszteletére díszelőadás volt. Érdekelni fogja talán olvasóinkat az a körülmény is, hogy Bukovics magyar születésű és valahányszor Budapestre jó és itt magyar társaságba kerül, sohasem mulasztja el az alkalmat, hogy rövid magyar pohárköszöntőben a »hazát« éltesse. Ő a bécsi színeszek egyik legjelesebbike. Már Laube igazgatójának idejében zsebében volt a »Burg« szerződése; és csak azért nem hagyta el a Stadttheatert a Burgért, mert mesterének és igazgatójának, az öreg Laubenak nem akart bánatot okozni. Később aztán ő lett a Stadttheater igazgatója és a Burg-ba való belépésének terve ismét füstbe ment. Meg kell neki adni azt az elégtételt is, hogy az örökké ingadozott Stadttheater az ő igazgatása alatt szépen virágzik.

— DUMAS SÁNDOR drámai dolgozatainak egyik kiadását tudvalevőleg csak szűkebb baráti körnek szánta, s ezért csak 99 példány jelent meg belőle. E kiadás előszavában Dumas a hírneves művésznőről, PASCÁ-ról írva, a jelentékenyebb drámai színésznő *jelleméről* pár elmesé megjegyzéssel nyilatkozik. »Nézetem szerint — írja többek közt — a színésznő lényge az asszonyi természetben alapszik. A hol a nő hiányzik lényéből, ott a színésznő se lehet jelen. Rendesen az ábrázolásból szoktam megítélni, hogy valamely férfi

hivatott-e a színpadra vagy nem. A nőnél ellenkezőleg jelentéktelen, kiszámítatlan csevegésére, öltözmódjára figyelek; azt nézem, hogyan lép, hogyan ül le; azt bírálok, hogyan lép be és távozik; s hasonló apróságokat tartok szemmel, mikor tanácsomat kéri az iránt, vajjon rálépjen-e a világot jelentő deszkákra vagy se. Ha a nő ily irányban elég képességekkel bír, akkor csak a munka meggyedését kell végeznie, azt a részt, mely a férfinál elegendő, hogy teljes eredményre vezessen. A férfinak, hogy játsszani tudjon, gondolkoznia kell, — a nőnek érezni kell; ott az agy, itt az érzés működik. A nő gyorsabb felfogású és gyorsabban reflektál. Higgyék el, a színháznál a nőnek természetes hivatása van. Ritka nő az, még a legragosabbak közt is, ki életében legalább egyszer ne kívánt volna nagy színművészni lenni...«

A BÉCSI MŰEGYLET TÁRLATA.

Bécs, 1884. január 24.

A bécsi műegylet (Kunstverein), melynek 327-ik tárlata a napokban nyílt meg, 34 év óta áll fenn, de fénykorán már régen túl van; havi kiállításai sem olyanok többé, mint voltak. Rendszerint ép oly alsórendűek, mint a képzőművészeti egyesület tárlatai. Ez a versenyző vállalat is csak vízzel főz. Általán feltűnt az is, hogy a müncheni 1884-iki nemzetközi tárlat sokkal szebb és gazdagabb volt, mint az előbb rendezett bécsi »internationale«, melyen még az is megesett, hogy az ide való művész-corifaeusok összeveszték egymással.

A mostani havi tárlat az »Aurea Mediocritas« híú képét viseli, úgy azonban, hogy a latin kitételt kissé szabadon így fordítjuk: »Aranyt jövedelmező közpszerűség«; mert most itt oly sajátos viszonyok uralkodnak, hogy míg az irodalomban még a legkitűnőbbet is csak közpszerűen fizetik, a képzőművészetekben a közpszerűt is kitűnően honorálják; amerikaiak, angolok, felkapott finansz-bárók stb. még mindig vannak bővíben, és lépve is mennek.

A sok közpszerű és átlagos munka között a jelen tárlatban van azonban egy mű, melyben minden igaz műbarát örömet lelheti, és ez HIERL-DERONCO OTTÓ, müncheni festő műve. Címe: »*XVI. Lajost megismerik Varennesben, midőn menekülni akar*«. A kép a varennesi eredeti jegyzőkönyv adatai nyomán van komponálva. Saint Ménéhould kis városka postamestere, Drouet a szökőféltben levő királyt felismerte, mikor ez fejét a kocsi-ablakon kitudta, hogy a várt dragonyos-kisérután nézzen és az előfogatot sűrűsse. Drouet a királyt az »Assignate«-okon — akkori kincstári utalványokon — látható arcképről ismerte fel; de miután a váltott lovak már a menekvő királyi család mindkét kocsija elé be voltak fogva, nem akarta és nem is igen merte a szökőket feltartóztatni, hanem elutazásuk után azonnal fellármázta a városka lakosságát, félrevertette a harangokat az egész környéken, és mellékutakon sietve előre, meg is előzte a királyi kocsijait Varennesnél. Itt Drouet és kísérei kiszállani készítették a királyt és családját, a végből, hogy utápirjait a község ügyésze által megvizsgáltassák.

Ez a jelenet látható a képen. A király kezénél fogja a »Dauphin«-t (koronaherceget). Maria Antoinette királyné, a király nővére Erzsébet, és a király-kisasszony a kocsi mellett állanak. Az egyik nemzetőr lámpáját magasra emeli és éppen a király arca elé tartja, mi által ennek képe igen erősen kidomborodik a képből; hátul, egy szűk utcában apró lámpa

pislog. Az éj sötétsége, a király ríktó világitásba helyezett alakja és a hátsó utca félhomálya oly ügyesen vannak fokozatosan egymásba árnivalva, mint modern képen ritkán látható. Az asszonyok és gyermekek rémülete, Drouet és a nemzetőr kihívó magatartása és magának a királynak lelki hangulata igen jellemzően vannak feltüntetve. XVI. Lajos e képen is részvétünket, szánakozásunkat kelti fel, de rokonszenves érdeklődésünket nem. A »kövér lakatos« nem a dolog tragikumán látszik tűnődni, hanem inkább azon kényelmetlenséget fájlalja, hogy éjnek idején utjában háborgatják. Ez pedig a szerencsétlen királyról maradt hagyománynak meg is felel. Az alakok félmagaságúak. A kép nagy feltűnést kelt, a nézők folyton csoportban állnak előtte.

Egy másik müncheni festő RASCH HENRIK kedves kis képet küldött, »egy jelenetet a velencei piazzettáról«. A baloldali monolithoszlop alján levő lépcsőkön velencei utcánép hever déli pihenőben; egy urbólgy pedig a San-Marco galambjainak hint buzaszemeket, a galambok seregesezen röpködnek az etető hölgy körül; a kőpad végénél egy »trabacolo« vitorlája, a vámház sarka és balra a távolban San Giorgio maggiore láthatók. E kép meglepő hiven adja vissza tárgyát. CHWALA A. bécsi festő képe »Tűz-kép a Dunamentén, holdvilágú« igen jól van rajzolva. BENDEMANN R. (Düsseldorf) műve »Frauenlob költő temetése« gondosan festett kép, de a benne levő hangulaton meglátszik a szándékosság. XYLANDER V. Schleissheimből, egy »Holdvilágos éj a hastingsi tengerparton« című képet küldött, mely a fennebbi dunavizes képnek tengervizes édes testvére; különben gondos munka és kétségtelenül meg fogja találni a maga amateurjét. POSSART BÓDOG (Berlin) »Az Alhambra oroszlanudvara« című képében jó a felfogás, a nagyon szorgalmasan festett architectura és a délszaki ég fénye, mely az egész képen előmlik. Az alpesek, a »Hohe Göll«, a »Watzmann« a »Grossvenediger« stb. számos példányokban szerepelnek a tárlaton; ezek között a berchtesgadeni WAAGEN két igen sikerült nagy képe érdemel különös felemlítést. VAN JANS E. (Antwerpen), »a párisi Cluny-múzeum fegyverterme«-nek képét küldötte. Ezen a nézők alakjai és a terem perspektívája sikerültek legjobban. Az egész mű beható tanulmányozásról tanuskodik. SVEDOMSKY PÁL (Róma), »A kameliás hölgy leányát« ábrázolta. E nagy kép, félmagaságú alakjaival sok olyan nézőnek, kik a festett vezércikket kedvelik, nagyon tetszik. A kik a kirívó tendenciának a képzőművészetekben nem barátjai, kevésbé dicsérhetik. A kameliás hölgy e képen, egy átdorbézolt éj reggelén haza érkezik, fáradtan hanyatlik egy chaiselonguera és elalszik. Az asztali lámpa vörhenyes fénye a függönyön beható reggeli világossággal küzd a teremben és a kimerült hölgy arcát cadavericus színekben tünteti fel. E perczben a függönyös ajtón egy kis 4-5 éves leánya lép be, már felöltöztetve és félig kíváncsián, félig ijedten nézi édes anyját. — Az ártatlanság szemben a bűmmel. — Az alvó hölgy igen realisticusan van festve; a természetűség valósággal megdöbentő rajta. Azt lehetne mondani, hogy a francia festők e kedvező világitási témája (lásd: GERVEY *Bál után-ját* és *Rollá-ját*) francia technikával nem tolmácsolva. Nem kell sokat bizonygatnunk, hogy a képet érdekel nézik. Hiszen az ilyen képek a feltűnést hajhászszák és ha ezt elérni nem sikerülne nekik, egészen czéljukat tévesztették volna.

A tárlaton lévő 192 mű közül a fent említettek a kiválóbbak; a többiek, mint mondók, csak közepes minőségűek, vagy talán még ezen is alól helyezendők; a miből világos, hogy az egész tárlat nem valami mód fölött nagybecsű.

HEKSCH SÁNDOR F.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HIREK.

≈ AZ ÖTVÖSMŰKIÁLLÍTÁS Gróf Széchenyi Ödön levélileg megígérte, hogy minden lehető el fog követni, hogy a sultán ígéretéhez képest a magas porta kincstára az ötvösműkiállításon mennél gazdagabban legyen képviselve. E végből a gróf már érkezett báró Calice nagykövettel. Nehány nap óta a küldemények oly tömegesen érkeznek, hogy a tisztviselők az átvételt és az elismervények kiállítását alig győzik. A kiállítás központi bizottsága minden intézkedést megtett arra nézve, hogy a muzeumban kiállított kincsek teljes biztonságban legyenek. Megkereste egy a főkapitányságot, mint a főhadparancsnokot; az előbbi az iránt, hogy megfelelő számú rendőrközegeket bocsásson a kincsek őrzésére, az utóbbit pedig, hogy a kiállítás tartamára a muzeumnál egy katonai őrállomást szervezzen. E megkeresések mindkét helyen előnyösen intéztettek el és ma már a nemzeti muzeum bejáratát egy polgári biztos őrzi; fent a képtárban szintén vannak őrök, kik a szükséghez képest szaporítani fognak.

≈ MOLNÁR JÓZSEF egy tájképet fest, melyen az érdecs tájból kiömlő s a völgyben szétterült patakban tehenek isznak s a pásztor egy kőre ülve nézi nyáját.

≈ PULSZKY KÁROLY, az országos képtár őre, szerdán este az angol körben felolvasást tartott a képtár kevésbé ismert remekeitől. Számos másolatot is hozott magával, melyek kézzel kézre jártak az előadás alatt. Pulszky ismertette a képtár viszonyait általában; aztán az egyes műveket ismertette, a régi mesterek festési modorát fejtegette s végül meghívta a kör tagjait a képtár megtekintésére. Felolvasását nagy tetszéssel fogadták.

≈ A KAPOSVÁRI TEMPLOM pályatervét a mérnök- és építészegylet illető szakosztálya a napokban tartott ülésén bírálta meg. A bírálók az első díjat a »Kaposvár II.«, a 2-ik díjat pedig az »Ad majorem Dei« jelű tervnek ítelték oda. A jelűs leveleket mindjárt felbontották és kitűnt, hogy az első díjat TANDOR OTTÓ, a 2-ik díjat ÁGNER SÁNDOR nyerte.

≈ A MANET-KIÁLLÍTÁS ellen ABOUT Edmond e napokban hevesen kikelt a »NIX. Siècle« című hírlapban. »Oktatási dolgokban, — írja a szenvedélyes publicista és kritikus, — soha sem voltak az emberek oly közönyösekké, mint mai napság; sohasem szentségtelenítették meg az iskola frigszekrénye az elvek, a szabályok, az izlés és a műértés olyan megvetője által, mint Manet«. (Párisi levelezőnk is jelezte, hogy Manet művei az »Ecole des Beaux-Arts«-ban vannak kiállítva.) Igaz, hogy Manet éltében reményeket keltett, különösen pályája elején; de később is, mert megöregedett a nélkül, hogy megért volna. De különben sem róla akarok szólni: a holtak ép oly kevésbé gondolnak bátorításunkkal, mint kritikáinkkal. A francia kormány ellen van szavam. Megjegyzéseim a respublikának szólnak, mely szerencsénkre él és még megjavulhat, ha némelykor elvétí is teendőjét vagy rosszul van inspirálva. Nem hiszem, hogy Franciaország hajójának vezetői bármely kormányforma alatt valaha megbízhatatlanabbak, gyengébbek és mondjuk ki egyenesen, ostobábbak lettek volna a művészetek dolgában, mint épen most . . . Csak egyszer volt külön ministeriumunk a művészetek számára; hat hétig létezett; és ez a ministerium adta ki a becsületrend jelét Manet-nek. Midőn intézőink megengedték, hogy Manet műveit a képzőművészetek iskolájában állítsák ki, helyrehozhatatlan ostobaságot követtek el. Csak egy módot ismerek arra, hogy a baj némileg orvosoltassék: és ez az volna, hogy tiltassék meg az iskola minden növendékének a belépés a kiállítás helyiségébe mindaddig, míg a terem meg

nem tisztítottak a szegény Manet műveitől. — Ez a hang nagyon igazat ad a véleménynek, melyet párisi tudósítónk a kiállításról mondott.

≈ MUNKÁCSY »Golgothá«-járól, a »Temes« párisi levelezője a következőket írja: »Ez a festmény bizonyára egyike a legtekintélyesebbeknek azok közül, melyeket sok év óta alkottak s egyesíti a classicus iskolák összes fonségét, a modern és egyéni jelleggel, mely a 19-dik századot jellemzi. A ki-e képet látja és Munkácsyval beszél, azt érzi, a mit Rubens, Murillo és Veronese kortársainak kellett éreznők, midőn a nagy mesterekkel társalogtak, kik hivatva voltak kiközdeni az utókor bámulatát. Nem habozom kimondani s büszke vagyok, hogy én mondhatom ki elsőnek, hogy a »Krisztus a Golgothán« még azon kifogásokra sem fog jogot szolgáltatni, melyek mérsékelték volt az általános csodálatot a »Krisztus Pilátus előtt« irányában.«

≈ THIERS KÉPTÁRA, melyet a nagy politikus halála után örököse Dosné kisasszony, a Louvrenak ajándékozott, — mint utóbb híresztelik, — csupa hamisított képekből áll. E gyűjteménynek története igen különös. Az öreg Thiers a politikán kívül sokat foglalkozott a művészetekkel is, különösen szeretett régi remekeket fölfedezni. Midőn Florenczbe utazott, rendszeren képeket is vásárolt, melyek aztán mint jeles Lionardók, Ghirlandajók stb. szépen el lettek helyezve gyűjteményében. Talált aztán Ruysdaël-okat, Terburg-okat, Gerard Dowkat, melyek most ép oly hamisaknak lettek felismerve, mint a Murillo, melynek birtokában vélt lenni. Midőn Dosné kisasszony a gyűjteményt a Louvrenak felajánlotta, nagy fáradságába került, míg elfogadták; végre mégis sikerült neki egy külön termet a gyűjtemény számára kieszközölni, mely terem most »Salle Thiers« nevet visel. De ezt a termet is csak egy engedményezték, hogy Dosné kisasszony megfizeti a berendezési költségeket, melyek közel 200,000 frankra rugtak. Kérdés most már, hogy a franciaországi muzeumokban ki szabad-e állítani ilyen kétes minőségű műtárgyakat nagyhangú megjelölések alatt, melyek ez esetben hazugságok volnának. A Thiers-gyűjteményben csak a florenczi brozok és a Renaissance korából való kisebb műtárgyak igaziak; ezeknek pedig a »Salle Thiers« nagy lesz. Nagy tehát a zavar, melyet csak a közelebb várható felsőbb határozás fog eloszlatni.

≈ BRODSZKY SÁNDOR nagyobb tájképen dolgozik, mely »Napsugta előtt« címet fog kapni. E kép a bécsi kiállításra készül.

≈ GEBHARDT EDUARD, német festő nagy feltűnést keltett »Pietá«-ját a drezdai királyi képtár számára vették meg. A mű már nem sokára a képtár »újkori osztályában« lesz látható.

≈ FRANCIS HOLL, a híres angol rézmetsző mult hó 14-én meghalt Milford-ban, Godalming közelében (Surrey). A művész 69 évet élt. Legjobb művei közé tartoznak Firth festő művei után készített metszetei. Az angol királyi család tagjainak arczképeit is metszette; és Albert herczeg Martin által irt életrajzát (Life of the Prince Consort) is ő illusztrálta.

≈ BÖHM JÓZSEF londoni szobrász, hazánkfia most fejezte be William TYNDALE angol martyr bronzszobrát. Tyndale, mint Luther követője 1522-ban kénytelen volt Londonból megszökni s Lutherhez Wittenbergába ment, hol először fordította le a bibliát s az új testamentomot angol nyelvre. Ezután Antwerpenbe ment. Itt angol ellenségei közbenjárására börtönbe vetették s hosszú fogság után 1536-ban megégették. Szobrát a Temzerakparton a Charings-Cross-hid mellett állítják fel.

Legújabb zeneművek:

»**Tempfői**«, eredeti vig dalmű 3 felvonásban,
írta RÁKOSI JENŐ. Zenéjét szerző *Erkel E.*
Ára 1 fjt 80 kr.

»**Csokon szerzett völegény**« összes kedvelt
dalai, írta SERLY LAJOS. — Ára 1 fjt 50 kr.

Zenetanárok lakcímei.

ZONGORA:

Bartay János, nemzeti zenéi tanár váci-
utca 10
Erney József, nemzeti zenéi tanár, kere-
pesi-ut 24.
Khayll Antal, Thonet-udvar
Huber Károly, nemz. zenéi karnagy, a
hegedű kímivéleési osztályok tanára, új
tözsde-épület.
Gobbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai
tanár. Ferencz-József rakpart 18.
Sipos Antal, magán zeneakadémia tulajdonosa,
Keckeméti-utca »Geista-ház.
Székely Imre, nemz. zenéi tanár, a zongora
kímivéleési osztályok tanára, szerb utca 2.
Serly Lajos, a népszínház karnagyja, Sándor-
utca 30
Schütze Rezső, nemz. zenéi tanár, nagy-
korona-utca 4.
Vajdady Béla, nemz. zenéi tanár, külső
dó-utca 49.
Rausch Károly, nemz. zenéi tan., Hunyady-
utca 3.
Dr. Popper Ármin, sugár-ut 80.
Koschircz János, sugár-ut 89.
Kindtner Károly, vas-utca 17.
Kun Miksa, Károly-körút 11.
Drescher Raimund, kerepesi-ut, kerep. udv.
Somogyi Mór, Zrínyi-utca 3. I. ajtó 9.
HARMONIUM és ORGONA.
Erney József, kerepesi-ut 24.

Schmidt Ferencz
Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:
Rövid salon, diófából
»fekete.
Árjegyzék küldeték, díj n. kívül.

J. Heitzmann és fia
cs. kir. udvari zongoragyáros

Elsőrangú gyár, mely különösen arról
nevezetes, hogy a legtartósabb hang-
szereket készíti. Zongorái az egész világon
el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt
kelendőségnek és kedveltségnek örvende-
nek. Birja a legmagasabb kitüntéseket.

Egy jeles gordonkatanár
lakcíme
megtudható kiadóhivatalunkban.

ÉNEK.

Huber Károly, új tözsde-épület
Pauli Richárd, m. kir. orsz. zeneakadémiai
tanár, dohány-utca 28.
Passy Cornet, m. kir. orsz. zeneakadémiai
tanár asszony, muzeum-körút
Igerics Katalin, Lipót-utca 6
Ulrich Cécilie, a budai zeneakadémia tanár-
nője, Albrecht-ut 6
Schmidt József, Lipót-utca 19
Puks Ferencz, nemz. zenéi tanár, Klauzal-
utca 4.
ZENESZERZÉS.
Erney József, kerepesi-ut 24
Puks Ferencz, Klauzal-utca 4.
Huber Károly, új tözsde-épület
Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadé-
miai tanár, Kazinczy-utca 17.

HEGEDŰ.

Huber Károly, új tözsde-épület.
Gobbi Alajos, nemz. zenéi tanár, magyar-
utca 36.
Pischinger Alajos, nemzeti zenéi tanár,
dohány-utca 45.
Kis Péter, nemz. zenéi tanár, Sándor-u. 5.
Frankhauser Károly, diófa-utca 18.
Mészáros Imre, tűzoltó-utca 10.

GORDONKA.

Szuk Lipót, nemz. zenéi tanár, sip-utca

Wessely Márton
zongoragyáros.

Különös specialitás az úgynevezett
»Diminutiv« zongora, legkisebb alak s
mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi
szobában is elfér. Az egész zongora 1 1/2
méter. Különféle érmek.

ERHAR

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongoragyártás
remekjei közé tartoznak. Tartós-
ságra utólérhetlenek, ezen tulaj-
donságnak köszönheti a gyár nagy
hírnevét.

Kaphatók:
Salon Stucz, diófa
»fekete
keresztürozott és egyszerű.

Böhm Ignác
és társa

Valódi
porosz köszén

prima minőség.

Megrendelések az irodába
V. Mérleg-utca 9. I. em.

intézendők.

Főraktár
osztrák államvasut, külső
váci út.
Bemenet a Nándor-híd
mellett.

Nemecske József
Mignon

zongorák. Tartós kitűnő hangszerek. Külö-
nösen ajánlatosak iskolák számára.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készít kitűnő zongora-
rákat, melyek a »Harmonia« zongora-
teremben folyton készletben tartatnak és
jutányos áron kaphatók.

Zongorahangoló lakcíme
megtudható a »Harmonia« zeneműkeres-
kedésben.

HESSE L.

nemcsak, hogy szakértelemmel kezeli a
hangolást, hanem mint volt zongora-
készítő a hangszerek javítását is magára
vállalja.

Farsangi ujdonságok!

Báli, estélyi és társas öltözékek,
brokát, satin duchesse, satin-mer-
velleux, gros de grain, surah, crêpe
de chine, illusion, tárlátán kelmek-
ből és francia színes báli himzé-
sek valamint természeti fecskék;

ugy
báli belépők

nagy választékban vannak

Rózsay A.

Confectionneur

Budapest, Deák-utca 7. sz.

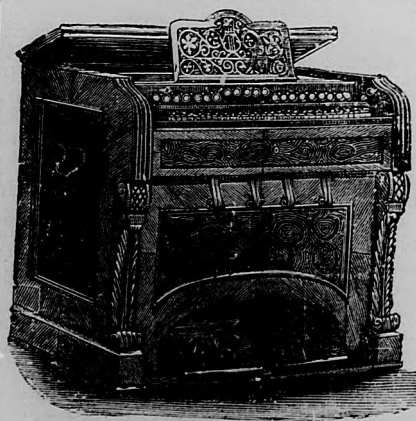
Pilát Pál

műhegedű-készítő

Zach T. és Lemböck G. es. kir.
hegedűkészítő tanítványa

Budapesten, egyetem-utca 1.

mindennemű vonós hangszerekkel
dúsan felszerelt üzletet nyitott.
Elvállalja továbbá bármelynemű
vonós hangszerekkel ujonnan való
készítését, valamint ilyeneknek
művészis kivitelű javítását is, lehető
legjutányosabb árak mellett.

A legkitűnőbb

HARMONIUMOK

Tietz Péter utóda
Kotykievics Teofil
gyára.

A legjobb minőségű
harmoniumok nagy
választéka. Hangver-
seny- és salon-harmo-
niumok. Prolongement
és percussióval tem-
plomok és iskolák
számára 100 forinttól
fölfelé.

Több évi jótállás!
Árjegyzékek kívánatra
bérmentve küldetnek.

Károlyi György

ajánlja

gazdagon felszerelt papir-raktárát

szintugy összes

farsangi ujdonságait

Cotillon, tánczrendek

s a többi.

Budapest, V. ker. Dorottya-utca 10. szám.

A »Harmonia« egyes számának ára melléklet nélkül 20 kr.